

דברי חיזוק ומוסר מלוקטים משיעוריו של מורנו ורבנו הרב בניהו שמואלי שליט"א לחג ה'סוכות'

מאמרים – זכות גדולה מאוד שעבר עלינו יום הכיפורים, איזה קדושה ואיזה אור! יש פסוק בתהילים שאומר: "אֱלֹהִים דָּבָר בְּקִדְשׁוֹ אֶעֱלֶזָה, אֶחֱלֶקָה שְׁכֵם וְעִמָּק סִכּוֹת אֲמַדָּד" (תהילים ע', ז'). ידוע שיש 365 ימים בשנה, והשטן לא שולט בכולם. בגימטריא, 'שטן' עולה 360 (עם הכולל) – חסרים חמישה ימים, ואומרים שהשטן לא שולט ביום אחד שזה יום הכיפורים, ועוד ארבעה ימים. אומר רבי יונתן אייבשיץ, שגם בארבעת הימים הללו שבין יום כיפור לסוכות הוא לא שולט. האור הגדול הזה שיש בימים האלה לא נותן לשטן לשלוט. אלו ימים שיש בהם אור גדול, שה'כיפור' מזהיר ומאיר עד 'סוכות' ולא נותן לו לשלוט בנו. אומר על כך הרבי מ'בעלז', שהקדוש ברוך הוא אומר: אני שמח בחמשת הימים הללו – יום כיפור והארבעה ימים שאחריו. למה? כי אני משתעשע בימים האלה עם עם ישראל. "אֶחֱלֶקָה שְׁכֵם" – לשטן אני אחלק את שאר הימים בשנה, את 360 הימים שרק בהם הוא יכול לעבוד. אבל בימים האלה שבין יום כיפור לסוכות הוא לא יכול לעבוד. ולכן עכשיו אנחנו זוכים להיכנס ל'חג הסוכות', חג שנקרא 'זמן שמחתנו'. כי זה הזמן של השמחה, ובכל ימי חג הסוכות צריך להיות בשמחה עצומה, ומתוך כך שואבים את השמחה לכל השנה כולה.

שמחת חג הסוכות וצל השכינה- ולמה באמת זה זמן שמחה?, אומר המגיד למרן ה'בית יוסף', שהקדושה הגדולה של יום הכיפורים מגינה גם על ארבעת הימים שאחרי יום כיפור. גם בימים האלה יש קדושה גדולה עד חג הסוכות, ולכן יש שמחה גדולה בחג הסוכות. מתי אדם נמצא בשמחה? כשהוא נקי מעוונות. העוונות גורמים לאדם להיות עצוב, וממילא כשיש מחילת עוונות אין עצבות, ויש חשק לעסוק בתורה הקדושה.

נחל יצחק אפרים – כשיצאנו ממצרים, הקדוש ברוך הוא הוליד אותנו במדבר. יש מחלוקת במסכת סוכה (דף יא, עמוד ב') בין רבי אליעזר לרבי עקיבא: רבי אליעזר אומר ש'סוכות' הן זכר לענני כבוד שהקדוש ברוך הוא סיכך עלינו במדבר, ורבי עקיבא אומר שעשה לנו במדבר סוכות ממש. לזכר זה אנחנו עושים את חג הסוכות. אם כן, צריך להבין: למעשה היה צריך לעשות את חג הסוכות בפסח, שהרי אז יצאנו ממצרים. יש כמה וכמה תירוצים- **תירוצ אחד אומר רבי שמעון בר יוחאי ב'זוהר' הקדוש**: מגודל חשיבות הסוכה, ששורה בה השכינה, אין לנו אפשרות לשבת ב'צילא דמהימנותא' (בצל האמונה והשכינה) שהיא כל כך קדושה. אומר רבי שמעון בר יוחאי: תדעו לכם, רק אחרי יום 'כיפור', אחרי שנעשית תפילת 'נעילה' ואחרי שהכל נמחל, אפשר לשבת בסוכה! רק אחרי שאדם מתקדש ונטהר, הוא יכול להיכנס לסוכה, ולכן אי אפשר לעשות את זה בפסח, כי פסח רחוק מהימים הנוראים. אבל **לפי הפשט, כתוב בטור (אורח חיים, סימן תרכ"ה)**- כדי להראות שעושים את המצווה לשם שמיים: בקיץ, כל אחד עושה לו סוכת 'בורגנין' יפה וגדולה ויושב שם כדי לקבל אוויר נעים. בזמנם לא היו מזגנים, אז מה היו עושים בקיץ?- הייתה להם דירת קיץ. הולכים לאיזה פרדס במקום גבוה, עושים שם בית פתוח של קיץ, עם ריח טוב של פרחים, בוסתנים וחלונות גדולים, והכל פתוח ויש אוויר ומזגן טבעי. אבל עכשיו, בחודש 'תשרי', מתחילים גשמים וקריר בחוץ, וכולם חוזרים מדירות עראי לדירות קבע. ודווקא עכשיו עם ישראל יוצאים מהבית לסוכה כדי להראות לקדוש ברוך הוא שהכל נעשה לשם שמיים.

בילקוט שמעוני מובא תירוץ נוסף: עכשיו היה יום הדין הגדול והנורא, ויכול להיות שנגזרה על אדם גזירת גלות על עוונותיו. מה עושה הקדוש ברוך הוא? אומר: אל תדאגו, אם התחייבתם גלות, אני מוציא אתכם לדירת עראי בסוכה, ובזה אתם כבר יוצאים מידי חובת הגלות.

חנאכת פאטשן ווארעט ערליי פאפא? אתם יודעים מה אומר הגאון מוילנה?, הוא אומר שביום הכיפורים שלמו ארבעים יום שעלה משה רבנו למרום בפעם השלישית להביא את הלוחות השניים, והתחנן לקדוש ברוך הוא שימחל על עוונותיהם של עם ישראל על חטא העגל. בארבעים הימים הללו, מראש חודש 'אלול' עד י' בתשרי, היו העם בוכים ומתענים. בי' בתשרי אמר הקדוש ברוך הוא למשה: "סִלְחָתִי כְּדִבְרְךָ" (במדבר יד, כ'), וציווה אותנו: "וְעָשׂוּ לִי מִקְדָּשׁ וְשִׁכְנָתִי בְּתוֹכָם" (שמות כה, ח'). מתי ציווה אותנו? בי-יא' ב'תשרי', למחרת יום הכיפורים. ביום זה הכריזו במחנה שכל מי שרוצה להביא כסף, זהב ולהתנדב למשכן, תבוא עליו ברכה. מיד כולם פתחו את הכיס, וב-טו' ב'תשרי', כשהתחילו את בניין המשכן, חזרה השכינה לשכון בתוכם. הרי בחטא העגל הסתלקו ענני הכבוד והשכינה לא שרתה עליהם, ועכשיו ב-טו' בתשרי הם חזרו. לכן אנחנו עושים את ה'סוכה' זכר ל'ענני הכבוד', עכשיו ולא ב'פסח', כי ענני הכבוד שהיו בפסח הסתלקו ב'חטא העגל', ואילו עכשיו, אחרי יום 'כיפור', הם חזרו אלינו בקביעות. זו השמחה הגדולה. וזה מה שכתוב בתורה: "וַיִּקְהַל מֹשֶׁה אֶת כָּל עַדְת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל... אֵלֶּה הַדְּבָרִים אֲשֶׁר צֻוְּהָ ה' לַעֲשׂוֹת אֹתָם" (שמות לה, א') – זה היה למחרת יום הכיפורים, כשיצא וירד מן ההר בי-יא' ב'תשרי'. מיד הקהיל את כל העדה לצוות אותם על תרומת המשכן, כי הזריזים מקדימים למצוות.

פארוואן פאליניקס פאסוכה ופאלנה אן פאקפאטיס – דעו שרבנו האר"י ז"ל כותב שבסוכה יש אור גדול שסובב ומקיף את עם ישראל. בימים הללו נכנס אור גדול של 'חסדים' מה'אימא העליונה', כמו שעלינו אליה ביום הכיפורים. ההארות הללו מתחילות להיכנס: מורנו האר"י אומר שעבר יום כיפור נכנסים חסדים של מלכות ויסוד, ובימים שאחריו נכנסים החסדים של הוד, נצח, תפארת וגבורה. ביום חג הסוכות עצמו נכנס ה'חסד הגדול' העליון, אלו הם החסדים הפנימיים, ואז בא האור המקיף – זו הסוכה, וכן ממשיכים חסדים גם בנענועי הלולב.

לכן אומר האר"י ז"ל: מהן אותיות סוכה? ס', כ', ה'. כמה דפנות צריך לעשות בסוכה? ס' – ארבע דפנות, סגור מכל הצדדים. כ' – שלוש דפנות. ה' – שתי דפנות והשלישית אפילו טפח, וגם כך הסוכה כשרה. האימא העליונה רמוזה באות ה' הראשונה של שם הוי"ה, והיא רמוזה בעיניי הסוכה (שתי דפנות וטפח). לכן כתוב: **"וַיַּעֲלֶב נֹסַע סֻכֹּתָהּ"** (בראשית לג, יז) סֻכֹּתָהּ – לקח שפע מהאימא העליונה. ועכשיו צריך הגנה. למה צריך הגנה? כי קיבלנו אורות גדולים ביום הכיפורים, והשטן מקנא ורוצה לקחת מהשפע. לכן הקדוש ברוך הוא מסתיר אותנו תחת כנפי השכינה בסוכה. הסוכה מגינה כדי לסתום את הפיות של המקטרגים שלא יוכלו לינוק מהשפע.

הבן איש חי אומר: אחרי חטא אדם הראשון, עיקר העבודה שלנו זה **לזכר את החומר**. במעמד הר סיני התעלנו והחומר שלנו הזדכך, אבל בחטא העגל הוא ירד שוב. עכשיו, אחרי שבמשך ארבעים יום עם ישראל הזדכך ויכול להיכנס לצל הסוכה, המקטרגים אינם יכולים לסבול זאת ורודפים אחרי עם ישראל. מה עושה הקדוש ברוך הוא? ביום הכיפורים, **כשהמקטרג בא לקטרג**, הקדוש ברוך הוא חותך לו את הלשון. **אומר הבן איש חי: הקדוש ברוך הוא תופר לו לשון חדשה**. למה הכוונה? **מעשה שהיה בבגדד**, ביהודי אחד שהיה שם שר האוצר. היה לו ראש מיוחד במינו והמלך מאוד אהב אותו. יום אחד נסע המלך איתו בשוק ושמע קללות מפי גוי אחד שהיה מקנא בשר היהודי ולא הייתה לו בושת פנים. אמר המלך לשר: "אני מצווה אותך לקחת חיילים, להביא אותו לביתך ולחתוך לו את הלשון!" השר, שהיה פיקח, לא חתך את לשונו אלא שלח לו מתנות – יום אחד מקרר, יום אחד גז חדש.. ואותו גוי, במקום לקלל את השר, התחיל לברך אותו בכל מקום. כעבור זמן עבר המלך שוב בשוק ושמע את האיש מברך את השר. אמר המלך לשר: "הוא מדבר דברים טובים, אבל אמרתי לך לחתוך לו את הלשון!" ענה השר: "כבוד המלך, חתכתי לו את הלשון הרעה ותפרתי לו לשון חדשה – נתתי לו מתנות והוא נהפך לאהב." אותו דבר קורה עם השטן: המתנה שנותנים לו ביום הכיפורים (שעיר לעזאזל) גורמת לכך שנחתכת לשונו הרעה, ומהקטגור נהיה לסנגור.

אמרו רבי שלמה קלוגר עליו השלום: בגמרא (מסכת בבא מציעא, דף פג, עמוד ב') **מובא מעשה באדם אחד שרדף אחריו יצר הרע**, ולקח אותו אדם גויה. רבא גזר עליו מלקות, ושליח בית דין היכה אותו ברצועה של ראש שור וחמור עד שיצאה נשמתו. שמע על זה שבור מלכא מלך פרס, כעס מאוד ואמר: "איך רבא עושה דין לעצמו?" וביקש להעניש את רבא. שמעה זאת אימו 'איפרא הורמיז', ואמרה לו: "בני היקר, אל תפגע ביהודים. כל מה שהם מבקשים, תכף נענים. למשל, אם אין גשם והם מבקשים – יורד גשם." אמר לה: "אני אנסה אותם. הם מבקשים גשם בחורף ויורד, אבל עכשיו חודש 'תמוז' – אגיד להם שירדו גשמים עכשיו." התפלל רבא ותפילתו של רבא נענתה ויורד גשם חזק ב'תמוז', עד שהיו מים רבים בנהר 'חידקל'. בא אביו של רבא אליו בחלום ואמר לו: "רבא, הטרחת את הקדוש ברוך הוא להוריד גשם שלא בזמנו, ויש עליך כעס מהמזיקים שרוצים לפגוע בך. שנה את מקומך ואל תישן הלילה במיטתך." ובאמת כך עשה רבא. כשהתעורר רבא בבוקר הלך למיטתו וראה שהמזרון חתוך כולו בסכינים – באו מזיקים לפגוע בו. אומר רבי שלמה קלוגר: אותו דבר קורה בימים הנוראים. אחרי יום הכיפורים, כשיש גזירות ומזיקים שרוצים להזיק, אומר הקדוש ברוך הוא לבניו: "אל תגורו באותו מקום, תעברו דירה." לכן ציווה אותנו הקדוש ברוך הוא לעשות סוכה – לצאת מהבית וללכת למקום אחר, ל'צילא דמהימנותא' (צל האמונה), שזהו המקום הכי בטוח.

כשמישהו מפחד מליסטים הוא נועל את הבית. משל לאדם שהיה בחוץ והמלך עמד לידו. אמרו לו: "מה אתה עושה בחוץ?" אמר להם: "כשהמלך איתי, ממה יש לי לפחד?" אותו דבר בסוכה: **"כִּי יִצְפְּנִי בְּסֻכָּה בְּיוֹם רַעַה יִסְתַּרְנִי אֶהְיֶה בְּצוּר יְרוּמָמְנִי"** (תהילים כ"ז, ה'). לכן אומר הזוהר הקדוש שהסוכה צריכה להיות הבית שלך וגם בית הכנסת שלך, כי קדושת הסוכה גדולה ביותר. וכך כותבים **רבי אליהו די וידאש בספר 'ראשית חוכמה' והרמ"ק** (רבי משה קורדובירו), שהסוכה קדושתה גדולה מבית הכנסת. ואילו לדעת מר"ן זה לא כך. בנוסף, סוכה היא ראשי תיבות: **סוּמך וְעוֹזֶר כָּל הַנוֹפְלִים**, וגם – **סוּבֵב וּמְקִיף כָּל הָעוֹלָמוֹת**.

פאסוק פאסוכה ופאלנה כתובת אן – בזוהר הקדוש כתוב שהסוכה היא בסוד תיבת נח (זוהר קדוש, חלק א, רנ"ד ע"א). כמו שתיבת נח הצילה את נח והבאים עמו ממבול המים וכל מה שהיה אז, כך הסוכה מצילה את האדם מכל מה ששוטף בחוץ. אין מדובר דווקא במבול של מים, אלא בכל מבול של בעיות, צרות, מלחמות וטילים, הסוכה מצילה מהכל. הכל רמוז במילת 'סוכה'. כיצד תיבת נח רמוזה בה? כידוע, מידות תיבת נח היו: 300 אמה אורך, 50 אמה רוחב, ו-30 אמה קומתה (בראשית ו, טו). המילה 'סוכה' עולה בגימטריה 91 (ס = 60, ו = 6, כ = 20, ה = 5). זהו גם המניין של שילוב השמות הוי"ה ואדנות: י (של הוי"ה) עם א (של אדנות) ה' (של הוי"ה) עם ד' (של אדנות) ו' (של הוי"ה) עם נ' (של אדנות) ה' (של הוי"ה) עם י' (של אדנות), אם נכפיל את האותיות זו בזו: האותיות הראשונות: י (10) כפול א (1) = 10. האותיות השניות: ה (5) כפול ד (4) = 20, וביחד יש לנו: 30, כנגד 30 אמה קומתה. האותיות השלישיות: ו (6) כפול נ (50) = 300, כנגד 300 אמה אורך התיבה. האותיות הרביעיות: ה' (5) כפול י' (10) = 50, כנגד 50 אמה רוחב התיבה. הנה, מילת 'סוכה' רמוזה כולה בתיבת נח, ויש לה את הכח המיוחד של 'ופרוס עלינו סוכת שלומך', והאדם ניצול בה מכל החיצונים. אך צריך לדעת שלא כל אחד זוכה לשבת בסוכה. אשרי מי שיש לו את הזכות! ומי שלא זוכה, הסוכה כמו דוחה אותו – הוא זוכה לשבת בה רק מעט לאכול, אך לישון בה אינו זוכה, כי הסוכה אינה רוצה אותו בפנים הרבה. אם כן, צריך לשבת כל הזמן בסוכה ככל שאפשר: לאכול, לישון, לטייל, וגם להתפלל בסוכה. כפי שפירש רש"י בבראשית (בראשית א, יד): כשאנו ראוי, אינו נהנה. לכן צריך שיהיה נעים בסוכה. אנו צריכים לעשות את הכי טוב בסוכה: במקום שחם, להתקין מזגן שיהיה נעים; במקום שקר, להתקין חימום שלא יהיה קר. איך אדם יכול לשבת כשיש חום? צריך לעשות שיהיה נחת. גם אין צורך להרים דברים כבדים: אפשר להביא כלים חד-פעמיים יפים ומכובדים, שאחר כך זורקים אותם ואין עם זה שום בעיה.

הכנה לסעודת החג וסגולת הסוכה - כדי לאכול בערב החג בתיאבון, ראוי לא לאכול כבר משעה מוקדמת בצהריים. בערב פסח, כיוון שאומרים את ההגדה ואוכלים את המצה בסוף, אפשר לאכול קצת יותר בערב; אך בערב סוכות יש מצוות עשה דאורייתא לאכול בסוכה (ויקרא כג, מב), ולכן יש להימנע מאכילה מוקדמת. כמו כן, מומלץ לא לישון בערב החג כדי שיכול גם לישון בסוכה בתיאבון ולהרוויח אורות גדולים.

מובא בספר 'תפארת שלמה' (לרבי שלמה הכהן מראדומסק): ההלכה אומרת "מצטער פטור מן הסוכה" (סוכה כו ע"ב). אולם הוא דורש זאת באופן הפוך: 'מצטער' – כיצד יפטור מכל הצער שלו? – 'מן הסוכה' – על ידי שיקיים מצוות סוכה, יפטור ממנו כל הצרות! על דרך זו פירש לגבי 'חולים ומשמישהו פטורין מן הסוכה' (סוכה כו ע"ב) – כיצד אדם יפטור מן החולים? על ידי מצוות סוכה. פעם היה אדם חולה, ואמרתי לו: "לך תקנה כמה סוכות לתלמידי חכמים, ותיפטר מהחולים שלך". הסוכה מגינה מכל הצרות, הבעיות והמחלות. **השל"ה הקדוש ומביא מהרמ"ק** (רבי משה קורדובירו) שראו חסידים ואנשי מעשה נכנסים לסוכה ומנשקים את הדפנות שלה מבפנים ומבחוץ, וכן את קרקע הסוכה. דפנות הסוכה מרמזות לשמות הקודש. **בשער הכוונות כותב רבנו הארי"ל** לכל דופן איזה שמות הקודש יש לה. אין לנו עיניים לראות את השפע שמוליד דרך קירות הסוכה.

910 השבועה אלושפיזין אפי תורה – אומר רבנו הרשב"י בזהר הקדוש על הפסוק: **"בסכת תשב שבעת ימים"** (ויקרא כג, מב). שואל רבי שמעון בר יוחאי: היה צריך לומר "בסוכות תשב שבעת הימים!" מהו "תשב שבעת ימים"? (שמשמע מכך, ששבעת הימים יושבים בסוכות). ומתוך: שבעת הימים הם האבות הקדושים, השבעה אושפיזין עילאין קדישין. בלשון הזהר, הימים הם הספירות: יום ראשון – חסד (אברהם) יום שני – גבורה (יצחק) יום שלישי – תפארת (יעקב) יום רביעי – נצח (משה) יום חמישי – הוד (אהרן) יום שישי – יסוד (יוסף) יום שביעי – מלכות (דוד), השבעה ימים והשבעה אושפיזין הם הספירות היושבות בסוכה. לכן אומר רשב"י: לפני שאדם נכנס לסוכה, יעמוד בפתח ויזמין את השבעה אושפיזין קדישין ב'לשם ייחוד' שאומרים לפני הכניסה לסוכה. בכך מתורצת קושיה נוספת: בתחילת הפסוק כתוב **"בסכת תשב שבעת ימים"** בלשון נוכח ('תשב'), ואחר כך כתוב **"כל האֶזְרַח בְּיִשְׂרָאֵל יֵשְׁבוּ בַסֶּכֶת"** בלשון נסתר ('ישבו'). אלא אומר רבי שמעון – "בסוכות תשב" מופנה לאורחים העליונים ולספירות הקדושות והאורות העליונים שהקב"ה מדבר איתם בלשון 'נוכח' ואומר להם: בואו ותשב בסוכות. לאחר מכן פונה הקב"ה לעמ"י ואומר – "כל האֶזְרַח בְּיִשְׂרָאֵל יֵשְׁבוּ בַסֶּכֶת": לאחר שהזמנתם את האורחים העליונים, יכולים כל בני ישראל לשבת בסוכה. לכן אומר רבי אבא, שיש לעמוד על הפתח ולומר: 'תיבו אושפיזין עילאין קדישין' (זהר, חלק ג, קג ע"ב).

הכנת הכיסא ופנא לכבא 910 האלושפיזין – האושפיזין אינם אוכלים מאכל גשמי, אך הם רואים את המעדנים והסלטים שהאדם מביא לסוכה. כדי שיהיה להם חלק, הדבר הראשון שהאדם צריך לעשות הוא לקחת מהמנות היפות ביותר ולתת לעניים ולשכנים מזקקים. אם יש שכן עם ילדים רבים, יש לשמח אותם במאכלים שהם אוהבים, ואף לדאוג להם למלבושים ולספרים לכבוד החג. בנוסף, יש להכין לכבוד האושפיזין כיסא יפה בסוכה, לפרוס עליו מפה מכובדת, ולתלות קנדיל (מנורה/נברשת) מעל הכיסא ולהדליק בו נר לכבוד האושפיזין. אפשר להדליק נר אחד לכבוד האושפיז של אותו היום, או שבעה נרות כנגד כולם.

הסוכה כפנא לטות חיי האדם 910 צפנות הסוכה – האלשיך הקדוש אומר ששבעת הימים הם כנגד 70 שנות חיי האדם. דירת הסוכה היא דירת עראי, ללמד את האדם שכל העולם הזה הוא עראי. המילה **'סוכה'** היא ראשי תיבות של הכתוב: **"סוף כל האדם"** ומרמזת להתבוננות על ארעיות החיים, שלא ידאג האדם יותר מדי מענייני העולם הזה, שכן כולם עראי (וכפי שקוראים בספר קהלת בחג הסוכות 'הבל הבלים אמר קהלת'). הסוכה רומזת גם לאימא עילאה שהיא אות ה' ראשונה של שם הוי"ה, וכך היא צורת הדפנות – שתי דפנות, והשלישית אפילו טפח (סוכה ו ע"ב) – מרמזת לבני, חיי ומזוני: בני – צריכים דופן שלמה (אי אפשר חצי). חיי – צריכים דופן שלמה (חיים טובים בשלמות). אך מזוני (פרנסה) – די אפילו בטפח. **'טפח'** ראשי תיבות: **טוב פת חרבה בשלוח (משלי יז, א)**. כפי שאמר יעקב אבינו: **"וְנָתַן לִי לֶחֶם לֶאֱכֹל וְכֶבֶד לְלִבִּי"** (בראשית כח, כ). עשו לקח את העולם הזה, ויעקב לקח את העולם הבא, שכן די לאדם בחלקו הבסיסי בעולם הזה כדי לעבוד את ה' בשמחה ובנחת.

למקנהו על חיים 910 – יעקב אבינו מלמד אותנו איך להסתכל על החיים בצורה נכונה. נאמר: **"וַיַּעֲקֹב נָסַע סֶכֶתָה וַיָּבֶן לֹא בֵּית וּלְמִקְנֵהוּ עָשָׂה סֶכֶת עַל כֵּן קָרָא שֵׁם הַמָּקוֹם סֶכֶת"** (בראשית ל"ג, יז). יש כאן פלא גדול: הרי הבית של האדם הוא העיקר שלו, ואם כן מדוע קרא יעקב אבינו למקום ההוא 'סוכות' על שם הסוכות שבנה למקנהו? כמו כן, למה התורה צריכה לספר לנו שלמקנהו הוא עשה סוכות? מה זה משנה, הרי העיקר הוא שבנה בית לו ולמשפחתו? אלא אומרים רבותינו: **"ויבן לו בית"** – זה לא כאן בעולם הזה, אלא בעולם העליון. יעקב אבינו, על ידי המצוות שלו, בנה לו בית בעולם העליון. **"ולמקנהו"** – אלו כל ענייני העולם הזה, ועל כך נאמר **"עשה סוכות"**, כלומר דירת ארעי. את ענייני העולם הזה הוא עשה רק בשביל הקיום הארעי שלו, ולכן עשה להם סוכה. יעקב אבינו מלמד אותנו איך להסתכל על החיים: העיקר הוא שם למעלה, שמיים וארץ, שתעשה לך את הבית האמיתי. ואילו לעולם הזה, **"למקנהו"**, קרא 'סוכות' – עראי. העולם הזה חולף, כמה שנים כבר חי האדם? ואף על פי כן, אם האדם גר 'בסוכות' בעולם הזה והוא שמח, אזי זה טוב יותר מבית קבע, כי לא יכאב לו אם משהו התקלקל או ניזוק. מה שיש לו, שמח בו. אדם שיושב ולומד תורה ושמח בחלקו, הוא המאושר עלי אדמות. שלוש מתנות יקרות אומר הזהר: שלוש מתנות טובות נתן לנו הקדוש ברוך הוא על ידי שלושה 'רועים'. נתן לנו 'ענני כבוד' בזכות אהרון, נתן לנו 'באר מים' בזכות מרים הנביאה, ונתן לנו מן מהשמיים בזכות משה רבנו ע"ה. אומר הגאון חיד"א, שדבר פלא הוא שלא עושים זכר למן שירד בזכות משה, ולא למים שבזכות מרים, אלא רק לענני הכבוד. ומסביר החיד"א, שעם ישראל לא עושים זכר למן מפני שקראו לו **"ה'לחם הקלל"** (במדבר כ"א, ה'), ולמים לא עושים זכר בגלל מעשה 'מי מריבה'. אך בענני הכבוד הייתה שמחה גדולה לעם ישראל ולא הייתה בהם מחלוקת, ולכן עושים להם זכר. תירוץ נוסף מביא החיד"א: ענני הכבוד היו מיועדים לעם ישראל בלבד. כל הערב רב היו מחוץ לעננים, כי הענן היה פולט אותם מתוכו, אך מהמן ומבארה של מרים נהנו גם האחרים. עוד אומר החיד"א ע"ה: כל אבא חייב לתת לבן שלו לפחות לחם ומים, אף על פי שהילד אינו מתנהג כראוי. אך 'כבוד' הוא לא חייב לתת לו. הוא לא חייב להעניק לו ענני כבוד שבתוכם היו תנאים מיוחדים, כמו אוויר ממוזג ובגדים שהיו מתכבסים בכל יום על ידי העננים. ואילו לנו נתן הקדוש ברוך הוא ענני כבוד לפנינו משורת הדין, ולכן דווקא לזה עושים זכר. **מספר ר' חיים מצאנז** ע"ה:

מעשה בכפרי אחד שהיה גר בעיירה שלהם, שלא הצליח למצוא סכך לסוכה, ובנוסף לא היה לו ולאשתו כסף כדי לקנות סכך. מה עשו בערב החג? הלכו להרים לקטוף ענפים כדי לסכך את הסוכה שלהם. לפתע הבחינו שהתחיל להחשיך, ופחדו שהשמש כבר שקעה ונכנס החג. ברוב תמימותם החליטו לקטוף 'בשינוי', והתחילו לתלוש את הענפים בשיניים שלהם עד שנפצע להם הפה. בשמיים היה רעש גדול מהמעשה הטהור הזה. בא אברהם אבינו בדמות איש זקן, עזר להם לקטוף, וברגע אחד 'הקפיץ' אותם הביתה. הביטו הזוג הזקנים הללו לשמיים וראו שהשמש עדיין זורחת. ניגשו לרב לספר לו על מה שעבר עליהם, והרב אמר להם שזה היה אברהם אבינו בעצמו שבא לעזור להם.

אפיסת האינרציה והאינרציה - רבותינו אמרו שארבעת המינים רומזים לאיברים שבגוף האדם: האתרוג רומז ללב. הלולב לשדרה. ההדס לעיניים. הערבה לשפתיים. כתוב: "וּלְקַחְתֶּם לָכֶם" (ויקרא כ"ג, מ'). המילה 'לכם' היא אותיות 'מלך', שכן צריך האדם למלוך על יצרו ולקדש את כל האיברים הללו. כתוב: "נִפְשׁ כִּי תִקְטָא וּמַעְלָה מֵעַל" (ויקרא ה', כ"א). מדוע נכתב "ומעלה מעל", הרי היה מספיק לכתוב "ומעלה"? אלא אומרים רבותינו: 'מעל' זה ראשי תיבות מאור עיניים, לב, לשון. וכמו שאמרו חז"ל: 'עינא וליבא תרי סרסורי דעבירא' (העין והלב הם שני סרסורי החטא). האתרוג הוא רמז ללב החומד, והוא מכפר על כך. הלולב כנגד היסוד, ההדס כנגד העיניים, והערבה כנגד השפתיים והלשון. גם 'אתרוג' בגימטריא 'תורה'. בנוסף, 'אתרוג' זה ראשי תיבות אל תביאני רגל גאוה. על ידי הענוה, כשהאדם יודע שהעולם הזה עראי, הוא זוכה ל'לולב', שזה ראשי תיבות וטהר לבנו לעובדך באמת. ואם זוכה לכך, אזי יזכה ל'ערבה', שזה ראשי תיבות ברחמיך הרבים רחם עלינו. ואם זוכה לכך, יזכה ל'הדס', שזה ראשי תיבות הרחמן הוא יקים את סוכת דוד הנופלת. על ידי זה יזכה ל'תשבי', כדדרשין 'בספת תשבו שבעת ימים' (ויקרא כ"ג, מ"ב), ואדם שזוכה לכך נעשה מרכבה עליונה לספירות העליונות. כתוב בפיטו: "ההדס רומז לשלושה אבות", וכתוב בפסוק: "וּלְקַחְתֶּם לָכֶם... עֵנָף עֵץ עָבֹת" (ויקרא כ"ג, מ'). אומרים רבותינו: אל תקרי 'עבֹת' אלא 'אֲבוֹת', שהם כנגד חסד, גבורה ותפארת. הערבה היא כנגד משה ואהרן, שהם ערבים זה לזה, שנאמר: "וְרָאָה וְשָׁמַח בְּלִבּוֹ" (שמות ד', י"ד). הלולב הוא כנגד יוסף הצדיק, שנאמר: "צִדִּיק כְּתֹמֵר יִפְרָח" (תהילים צ"ב, י"ג). האתרוג יש בו הדר, וזה כנגד דוד המלך שצריך לו הוד והדר. וצריך לאגוד את כולם בלולב, שהוא כנגד היסוד והוא מעלה את הכל. אם האדם היה יודע אילו סודות וכוונות נראות יש בלולב ומיניו, ואילו חסדים מורידים מלמעלה – כפי שאומרת הגמרא, שהענועים עוזרים טלילים רעים, רוחות רעות ומזיקים – היה נזהר בהם ביותר.

אומר ר' יצחק מברדצ'וב ע"ה: עד עכשיו, בימים הנוראים, עשינו תשובה מחמת יראה ופחד. אך כשבא 'סוכות' מתמלא העולם שמחה, וכשהאדם נכנס לסוכה יש לו שמחה גדולה, ואז הוא עושה תשובה בשמחה ולא מתוך פחד. כשהאדם עושה תשובה מאהבה, אזי זדונות נהפכים לו לזכויות. הרי בראש השנה זרקנו את העוונות לים במצוות ה'תשלך', ועכשיו בסוכות שואבים את המים, והאדם סופר את כל העוונות שהשליך למים כי הוא יודע שעכשיו זדונות נהפכות לזכויות. לכן חג הסוכות נקרא 'ראשון לחשבון עוונות', כי האדם סופר את העוונות שהשליך לים, ועכשיו הכל הופך ממינוס לפלוס. יש לאדם הזדמנות להפוך את הכל לטובה, ולא יעזוב את התשובה אלא ילך בדרכי ה'. לאחר חג הסוכות יש לנו את 'שמיני עצרת', שהוא יום סיום התורה ושמחת התורה. עושים בו שמחה גדולה ושואבים מהשמחה הזאת לכל השנה כולה, כמו תמצית של מיץ פטל ששותים ממנה מדי פעם כמה טיפות בתוך המים. אשריו מי שלמד כל שבוע את הפרשה עם פירוש רש"י, ועכשיו הוא זוכה לסיים את התורה, שמח ורוקד איתה.

חיבור הימין והאלף הסוכה - הסוכה נקראת בפי המקובלים 'חיבור הימין' לאחר ימי הדין של ראש השנה ויום הכיפורים. בזרוע של האדם יש שני פרקים שלמים, והשלישי הוא כף היד – "אפילו טפח". כך גם בסוכה הכשרה: שתי דפנות כהלכתן, והשלישית אפילו טפח. וזהו רמז לכתוב "וימינו תתבקני" (שיר השירים ב', ו'), שעכשיו הקדוש ברוך הוא מחבק את עם ישראל, ומידת הרחמים מחבקת אותנו. לכן זמנה של הסוכה הוא מיד לאחר ראש השנה ויום הכיפורים. המשנה אומרת: "חולים ומשמשיהן פטורין מן הסוכה" (מסכת סוכה, פרק ב', משנה ד'). אומרים בדרך החסידות: איך האדם יפטר מחולי ומכל הבעיות? על ידי שיקיים מצוות סוכה כראוי, כך הוא יפטר מהם. מביא בספר 'כף החיים' מהספרים הקדושים, שמי שמקיים כאן בעולם הזה מצוות סוכה, אזי בשמיים, לאחר שהאדם נפטר אחרי מאה ועשרים שנה, שום מקטרגים אינם יכולים לשלוט עליו, והקדוש ברוך הוא סוכך עליו בזכות מצווה זו.

מסופר על הגאון מוילנא ע"ה, שיום אחד למדה לפניו קבוצת תלמידים. אמר להם הגר"א שחייב כל תלמיד חכם להיות בקיא לכל הפחות במסכת אחת על בוריה. אחד העומדים שם שמע זאת, ישב והכין לעצמו את כל מסכת סוכה, ובא אל הרב בחול המועד כדי לומר לו שהוא יודע את כל המסכת בעל פה. שאל אותו הגר"א: "כמה מחלוקות יש בין ר' מאיר לר' יהודה, בין ר' עקיבא לר' טרפון, בין אב"י ורבא ובין שאר התנאים והאמוראים במסכת?" התלמיד לא ידע מה להשיב. קם הגר"א ומנה לו את כל המחלוקות אחת לאחת, ניתח את המסכת לסוגיותיה, לשיטותיה, להלכותיה ולפרטיה. לאחר מכן מנה מדברי חז"ל שמונים וחמישה סוגים של סוכות פסולות – כמניין סכה (85), ולאחר מכן מנה תשעים ואחד סוגים של סוכות כשרות – כמניין סוכה (91), שהוא גם כמניין חיבור שמות הו"ה ואדנות. כך צריך האדם להיות בקיא בתורתנו הקדושה.

ע"נ – הרב עמוס כמס גואטה בן פורטונה, סלים בן רחל, הרב שלום אהרון בן רחל, חכם שלום הכהן בן תפחה מלכה, הרב שמעון בן חביבה, הרבנית שולמית רחל בת מול, רבקה פנינה בת בסנדה, יעל טוהר בת נונה, שאול בן רחל ופורטונה בת רבקה, מורד בן פרידה, זקי יצחק בן פרידה, נוהם עליזה בת אסתר, רחל בת גור, פרידה פידרוס בת נוהם עליזה, יוסף בן שמחה זיונה הנגן – אלישיב בן אסנת, אורה בת אסנת, אביגיל בת אסנת, לינוי בת אסנת, אודליה בת אסתר, מיכל מרים בת לימור, מנשה חיים בן סמלה אסתר, יעקב ישראל בן שושנה, יניב בן שושנה, ורד בת בתיה בריאות ונחת ל' – הרב חזקיהו דב הכהן בן שושנה, דוד בן זוהרה, נחמן בן רינה, זקי בן סמלה אסתר, שושנה בת רבקה, סמלה אסתר בת נוהם עליזה, ישראל הרצל בן ביה, אברהם בן לינה, רינת שרה בת שושנה, רחלי בת רינת שרה, שמואל בן רינת שרה, אבישי בן שולמית זש"ק – משה בן בלה, עשון בן רינת ברכה, מידי בת סוון, שי שלמה בן חנה, רפאל ונחאל בן מלי, שרה בת חנה, רינת שרה בת שושנה, מרדכי בן ספלה אסתר, אסתר בת בתיה, מאיר הראל בן יונה